

so ji v pomoč, da zagleda konkretno v abstraktnem. Za to ji zadošča verz, dva ali trije verzi, neredko vanje umesti celo pesem. Nekatere definicije se prevesijo v razlago ali tematizacijo, zmeraj pa so spevne in pojoče. Ustvarjajo kompozicijo prehodov, včasih v okviru iste pesmi, drugič iz pesmi v pesem. Na ravni celote je to čutiti kot vsepovezanost in odvisnost, blagi panteizem, ki drži ogledalo milemu in hkrati krutemu krogu veselja.

Lidija Gačnik Gombač

VIRTUOZEN PREPLET PETIH ZGODB

Iva Procházková: *Goli*. Prevod: Irena Samide. Mladinska knjiga Založba, 2011.

Iva Procházková, češka pisateljica, ki piše v nemškem jeziku, je leta 1988 dobila nemško nagrado za mladinsko književnost (Deutscher Jugendliteraturpreis) za knjigo *Die Zeit der geheimen Wünsche* (*Čas skritih želja*), v letu 2008 pa je bila za to nagrado nominirana z romanom *Goli*.

Virtuozen preplet petih zgodb razpira kolaž nanizanih drobcev iz življenja petih najstnikov, ki se, deloma skupaj, predvsem pa vsak zase, spopadajo z osnovnimi bivanjskimi vprašanji in izgrajevanjem lastne samopodobe, ki jo zahteva integracija v družbeno življenje. Silva je kot nosilna protagonistka povezovalni element in predstavlja nekakšen prvi fabulativni steber, središčno točko – sprožilec, ki vzpostavlja kompozicijski mehanizem koncentričnih krogov. V prvem, najbolj notranjem krogu, se zasidra Robin, ki v končni konsekvenci vstopi v Silvin psihološki krog. Čeprav se zaradi

slabe izkušnje z bivšim dekletom Melindo sprva otepa ženske bližine in skriva za hladno in trezno zunanostjo, ga Silva s svojo neposrednostjo in iskrenostjo uspe čustveno zdramiti. V naslednji krog se uvršča Filip, Silvin nesojeni fant, prijatelj, ki ga Silva pušča za seboj. Filip se šele ob njeni odsotnosti zave lastne nezmožnosti izkazovanja čustev; v namišljenih pismih izpoveduje Silvi svojo naklonjenost, kar mu omogoči, da ob Bereniki vstopi v polnovreden partnerski odnos. V zadnjem, najbolj odtujenem in oddaljenem krogu se nahajata Silvin prijatelj Niklas in njegovo dekle Evita, ki se spopadata z odvisnostjo od drog. Silva kljub trudu ne uspe vzpostaviti pristnega stika z Niklasom, ob prvem srečanju z Evito pa trči ob nepreahodno blokado, ki je ne razume in ne zna preseči. Niklasovo brezumno oboževanje Evite – kraljice, kot jo sam poimenuje – meji na obsedenost in vodi v bolečo odvisnost. Evita se tako v vlogi drugega stebra, ali bolje »antistebra«, postavlja na rob romanesknega sveta. Ženska fatalnost je torej tista, ki omogoča odrešitev (Silva) ali določa pogubo (Evita).

Neločljivo povezan s psihološkimi krogi, determiniranimi z družbeno razslojenostjo, je vpliv oz. prisotnost staršev. V ospredju so disfunkcionalne družine, ki ne vzpostavljajo podpornega in spodbujevalnega družinskega okolja. Silva ima sicer ljubeča starša, bila je deležna nekonvencionalne vzgoje, ki ji je omogočala precej svobode, kljub temu pa psihološka in prostorska ločitev staršev nanjo deluje obremenjujoče. Oba starša ima tudi Robin; težka se otresa očetove dominantnosti in krivde, ki jo v njem vzbuja materina bolezen. Vrhunec nedorečenih odnosov predstavlja prihajajoča ločitev staršev. Silvini in Robinovi starši so premožnejši, kar pa nikakor ne velja za Niklasove in Evitine. Niklasov oče je mrtev, z materjo, ki nanj nima prav veliko vpliva, živi skromno. Mrtva je

tudi Evitina mati, oče je odsoten. Evita nima doma, izpostavljena in prepuščena je ulici; ob koncu tako doseže družbeno dno in prispe na prag smrti.

Dršenje na družbeno-socialni lestvici pogojuje vrsto stiske, s katero se sooča mladostnik. Medtem ko se Silva in Robin intenzivno ukvarjata z »elitnim« projektom reševanja kojota in bolj sofisticiranimi čustvenimi trenji, se Niklas in Evita bojujeta z revščino, lakoto in odvisnostjo od drog.

Simbolika »golosti« se navezuje na ranljivost, izpostavljenost in nezaščitенost, ki naj bi bile temeljne značilnosti obdobja dozorevanja. Kljub temu pa se zdi, da je končna sporočilnost romana nekoliko drugačna – plasti, ki se skozi življenjske izkušnje kopičijo in nalagajo, prejkone hromijo kot ščitijo. To vsekakor dokazujejo odrasli, torej starši, ki so kljub debelemu plašču še kako ranljivi in negotovi. Želja po trganju spon in razgaljanju je tako hrepenenje po svobodi in neposrednem stiku z življenjem. Pri tem odigra ključno vlogo voda; reka in dež, ki preroško napovedujeta spremembo, katarzo, vrnitev k izvoru in »odrešitev«. Za Robina in Filipa voda prinaša vrnitev k samemu sebi in s tem možnost tvorjenja odnosov z nasprotnim spolom, Niklas se vrača k Eviti in pristane pri materi. Ženski se, povedno, vračata k prvobitnosti; Silvi s prizemljeno gesto reševanja divjega kojota uspe, Eviti z iluzorno pomočjo drog spodleti.

Robinova, Filipova in Niklasova iniciacija v svet odraslih je pristen stik z žensko; da bi to lahko dosegli, morajo v procesu samorefleksije poiskati pot do sebe. Silvina in Evitina iniciacija pa se, nasprotno, ne udejanja prek moškega, temveč drugje: v silovitem hrepenenju po prvinskosti, svobodi, zlitju z življenjem samim. Pojoči kojot je dominantni elementarni simbol, impresija, ki podeljuje univerzalno dimenzijo temu hrepenenju; je začetek, vrhunec in cilj hkrati:

Kojot previdno in skrajno oprezno teče po pobočju. Išče zarasel teren, nezaščenega se izogiba. Pod tacami čuti voljnost mahu in iglic, z vsakim korakom se globlje staplja z mehkiimi gozdnatimi tlemi. /.../ Za trenutek postoji, pogoltne nekaj kosmov megle in prepozna stari okus. Ne ve, kolikokrat je že stekel čez zemljo, kolikokrat je o njej sanjal, kolikokrat je na njej umrl. Kolikokrat jo je pozabil. Občutek ima, da jo je predavnimi časi sam ustvaril. Dolgo jo je nosil v trebuhu. Nato jo je nekomu posodil. Komu, se ne spominja več. Začetek je mnogo preveč oddaljen, izgublja se v labirintu sledi. Toda to ni važno – še vedno je to njegova pokrajina. Še vedno lahko o njej poješ. Še vedno lahko hodiš po pobočju.

Pripoved je prvenstveno mladostniški roman o nevralgicnih točkah odraščanja in iskanju osebnostne integritete, hkrati pa vzporedno branje omogoča vstop v metaforično zgodbo o iskanju najglobljih idealov človeške duše. Ob tem ne smemo pozabiti na izčiščene lirične vstavke in študijsko premišljene jezikovne rešitve, kjer se posamezne vsebinske niti inovativno spogledujejo z jezikovnim preigravanjem. Bralcu v pomoč bo zagotovo tudi spremna beseda psihologa dr. Bojana Dekleve.

Kristina Picco

BOOKBIRD 2010

Prva številka revije *Bookbird*, ki jo izdaja Mednarodna zveza za mladinsko književnost, IBBY, je v letu 2010 odprla vrata prispevkom, ki predstavljajo arabsko, palestinsko in izraelsko mladinsko literaturo in njihove avtorje.

Ibtisam Barakat v prispevku z naslovom *Forty Days of Mourning* opiše čas,